

ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ 2

Νίκος Κανδεράκης

Διατήρηση της ενέργειας

Η ενέργεια διατηρείται σταθερή στις μεταβολές

ανάδυση της "ενέργειας" →

ανάδυση της διατήρησης της ενέργειας

«Ανακάλυψη» της διατήρησης της ενέργειας

Robert Mayer James Joule L. A. Colding Hermann Helmholtz	Διατήρηση της ενέργειας
Sadi Carnot Marc Seguin Karl Holtzmann G. A. Hirn	Ισοδυναμία θερμότητας και έργου
C. F. Mohr William Grove Michael Faraday Justus Liebig	Μία δύναμη σε διάφορες μορφές
William Thomson (Kelvin)	Ενοποίηση των «ανακαλύψεων» και διάδοση της έννοιας «ενέργεια»

Παράγοντες στην ανάπτυξη της "ενέργειας"

- Αλληλομετατροπές των "φυσικών δυνάμεων"
- Μελέτη και μέτρηση των κινητήριων μηχανών
- Επάνοδος της "ζωντανής δύναμης" – $m \cdot v^2$
- Αεικίνητο
- Γερμανική φιλοσοφία της φύσης

Αλληλομετατροπές των "φυσικών δυνάμεων"

Χημικές αντιδράσεις → ηλεκτρικό ρεύμα (στήλη Volta)

Ηλεκτρικό ρεύμα → χημικές αντιδράσεις (ηλεκτρόλυση)

Ηλεκτρικό ρεύμα → μαγνητισμός (ηλεκτρομαγνήτες)

Κίνηση μαγνήτη → ηλεκτρικό ρεύμα (ΗΜ επαγωγή)

Θερμότητα → κίνηση (ατμομηχανή)

Κίνηση και τριβή → θερμότητα

- Αλληλομετατροπές των "φυσικών δυνάμεων"
- Ενότητα των "φυσικών δυνάμεων"

Ανάγκη κοινού μέτρου για τις "φυσικές δυνάμεις"

Μελέτη και μέτρηση κινητήριων μηχανών

Ατμομηχανές, υδρόμυλοι, ανεμόμυλοι

Πρακτικοί μηχανικοί - Βρετανία

Μέτρηση της εργασίας των μηχανών
μέτρο → "βάρος επί ύψος"

Θεωρητικοί μηχανικοί - Γαλλία

έργο = μέτρο της εργασίας

= "βάρος επί ύψος" ή "δύναμη επί μετατόπιση"

έργο = μεταβολή των "ζωντανών δυνάμεων (vis-vivae)"

Η επάνοδος των "ζωντανών δυνάμεων"

Leibniz - «ζωντανή δύναμη» ή vis viva - $m \cdot v^2$

Διατήρηση των ζωντανών δυνάμεων

όχι στις μη ελαστικές κρούσεις - ανυποληψία

Αρχές του 19^{ου} αιώνα: επαναφορά από Γάλλους μηχανικούς

έργο = μεταβολή «ζωντανής δύναμης»

Σε ορισμένα φαινόμενα οι ζωντανές δυνάμεις διατηρούνται σταθερές

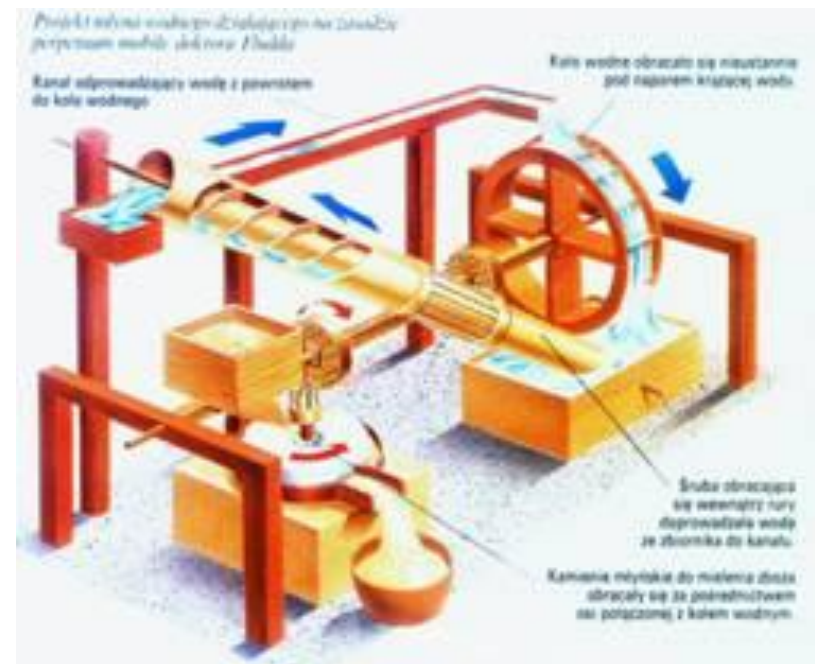
Το αεικίνητο

Μηχανή που δουλεύει συνεχώς παράγοντας έργο χωρίς να καταναλώνει τίποτα

1775

Απόφαση Ακαδημίας Επιστημών του Παρισιού

Δεν υπάρχουν αεικίνητες μηχανές

Γερμανική φιλοσοφία της φύσης

**Naturphilosophie - Friedrich Schelling
Lorentz Oken**

ιδεαλιστική, ολιστική κοσμοθεωρία

Η φύση είναι μια ενότητα

**Μία ενεργός "δύναμη" με διάφορες μορφές →
όλα τα φαινόμενα**

επίδραση στο γερμανόφωνο κόσμο

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΙ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ

Julius Robert Mayer

ιατρός στους τροπικούς

φωτεινό φλεβικό αίμα → ο μεταβολισμός αφαιρεί
λιγότερο οξυγόνο

χημική "δύναμη" τροφής → θερμότητα και κίνηση

χημική "δύναμη" τροφής = θερμότητα + κίνηση

1842 - "δύναμη" στη φύση: αλλάζει μορφές

άφθαρτη οντότητα

π.χ. "δύναμη πτώσης" → "δύναμη κίνησης"

"δύναμη κίνησης" → θερμότητα

Julius Robert Mayer (συνέχεια)

**1848 Μηχανικό ισοδύναμο της θερμότητας =
με πόση θερμότητα αντιστοιχεί ορισμένη
ποσότητα μηχανικής "δύναμης"**

υπολογισμός με γνωστά πειραματικά στοιχεία

**Καθυστερημένη ανακάλυψη του Mayer από τον
Helmholtz το 1858**

James Prescott Joule

Οικογένεια βιομηχάνων μπύρας, ερασιτέχνης

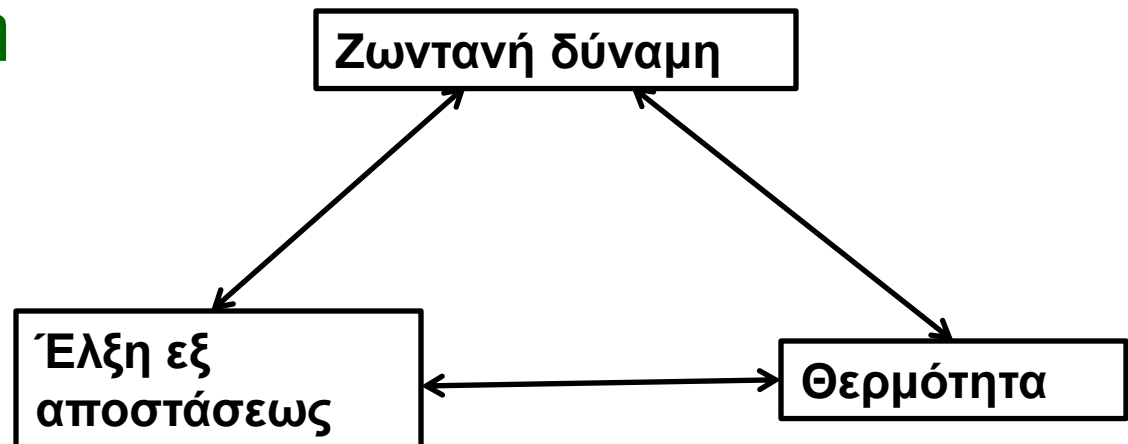
1843 Θερμικά αποτελέσματα ηλεκτρικού ρεύματος

Κίνηση ηλεκτρομαγνήτη → ηλεκτρ. ρεύμα → θερμότητα

Η θερμότητα είναι ένα είδος κίνησης

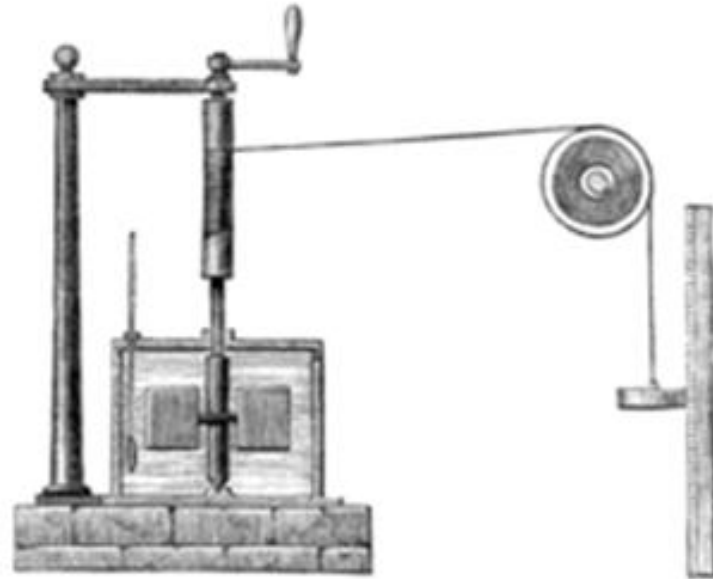
1847 : εκλαϊκευτική διάλεξη στο Manchester

Οι "δυνάμεις" στη φύση δεν καταστρέφονται

James Prescott Joule (συνέχεια)

πείραμα Joule

μηχανική "δύναμη" →
κίνηση φτερών →
θερμότητα

James Prescott Joule (συνέχεια)

Μηχανικό ισοδύναμο της θερμότητας

Σήμερα **1 cal = 4,2J**

1847 Συνέδριο της BAAS

Γνωριμία με τον William Thomson

Hermann Helmholtz

ιατρός , φυσιολόγος

διαβάζει θεωρητική μηχανική

πολέμιος του βιταλισμού – ζωϊκής δύναμης

οξείδωση τροφών → θερμότητα των ζώων

1847 "Περί της διατήρησης της δύναμης"

Hermann Helmholtz (συνέχεια)

Διατήρηση της "ζωντανής δύναμης"

$$m \cdot g \cdot h = \frac{1}{2} m \cdot v^2$$

"δύναμη τάσης" → ζωντανή δύναμη

Γενίκευση: διατήρηση της "δύναμης" εν γένει

θερμότητα = έκφραση της ζωντανής δύναμης και της
"δύναμης τάσης" των μορίων

Αρχικά περνά απαρατήρητος

Αναγνώριση στη Βρετανία από William Thomson

William Thomson (λόρδος Kelvin)

καθηγητής φυσικής φιλοσοφίας στη Γλασκώβη
ασχολείται με τη θερμοδυναμική

Αναγνωρίζει τις εργασίες των Joule και Helmholtz

Διαμορφώνει τη γλώσσα της ενέργειας

μηχανική ενέργεια

κινητική ενέργεια

δυναμική ενέργεια κ.α.

Γράφει με τον P. G. Tait το εγχειρίδιο

"Πραγματεία περί φυσικής φιλοσοφίας"

Ενεργειακή εξέταση φαινομένων

Διάδοση και καθιέρωση της "ενέργειας"

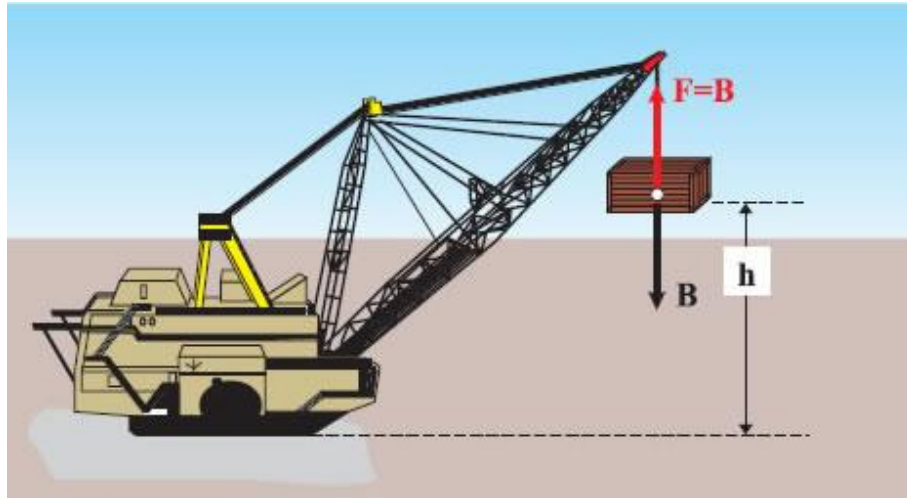
ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Βαρυτική Δυναμική Ενέργεια κοντά στην επιφάνεια της Γης

Ανέβασμα σώματος

Έργο δύναμης →
δυναμική ενέργεια (U)

$$U = F \cdot h = B \cdot h = mgh$$

Δυναμική ενέργεια: μια αποθηκευμένη ενέργεια
η εν δυνάμει ικανότητα του συστήματος να
παράγει έργο

**Η δυναμική ενέργεια ανήκει στο σύστημα «σώμα – Γη»
όχι στο σώμα**

Από πιο επίπεδο μετράμε τη δυναμική ενέργεια;

Αυθαίρετο επίπεδο αναφοράς , όπου $U = 0$

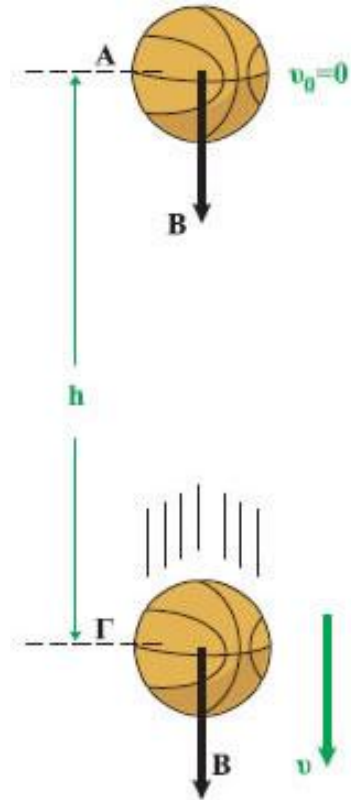
Πτώση σώματος

Δυναμική ενέργεια $\rightarrow$ κινητική ενέργεια

$$U \rightarrow K$$

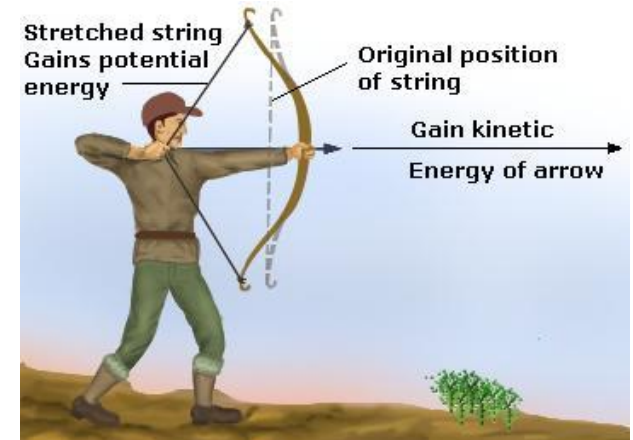
$$U = K$$

$$mgh = \frac{1}{2} m v^2$$

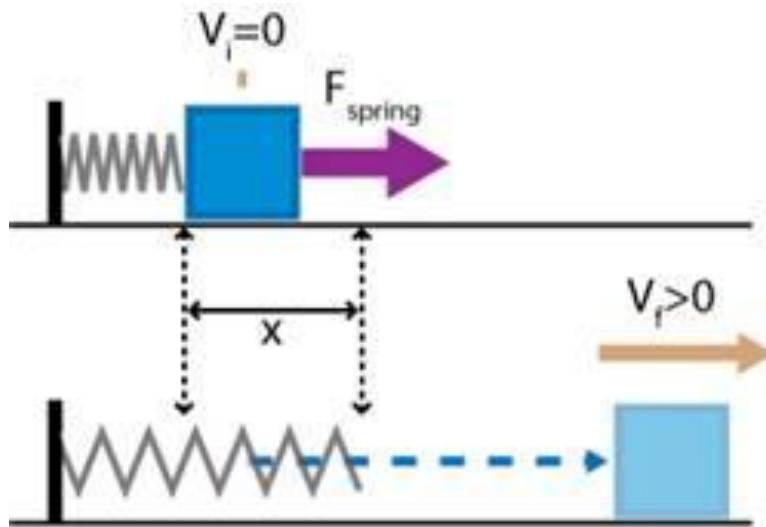

Άλλες μορφές δυναμικής ενέργειας

- Ελαστική δυναμική ενέργεια

δυναμική ενέργεια ελατηρίου

$$KE_i = 0$$
$$PE_i = \frac{1}{2}kx^2$$

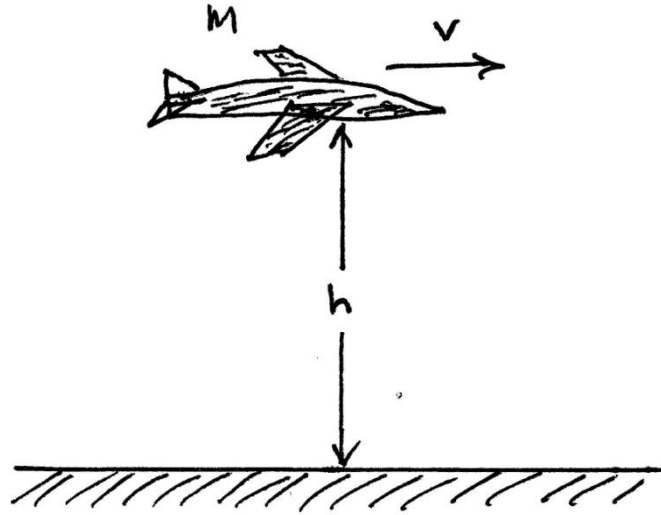
$$KE_f = \frac{1}{2}mv_f^2$$
$$PE_f = 0$$

Μηχανική ενέργεια

$$U = mgh$$

$$K = \frac{1}{2} mv^2$$

$$E_M = U + K = mgh + \frac{1}{2} mv^2$$

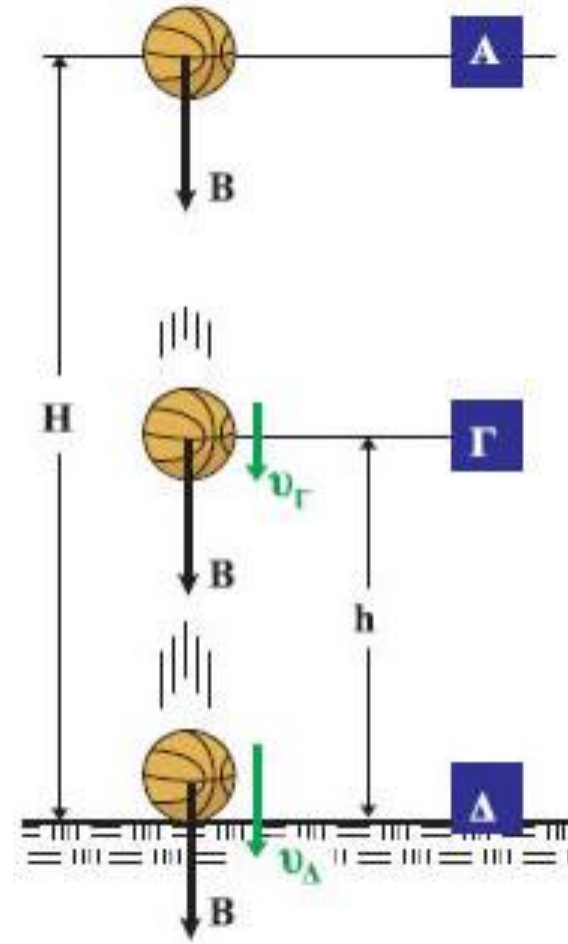
Μηχανική ενέργεια = δυναμική ενέργεια + κινητική ενέργεια

Πτώση σώματος

$$E_M = mgh + 0$$

$$E_M = mgh + \frac{1}{2} m v_{\Gamma}^2$$

$$E_M = 0 + \frac{1}{2} m v_{\Delta}^2$$

Διατήρηση της μηχανικής ενέργειας

Η συνολική μηχανική ενέργεια του συστήματος διατηρείται σταθερή

εφ' όσον δεν υπάρχουν τριβές και αντίσταση του αέρα

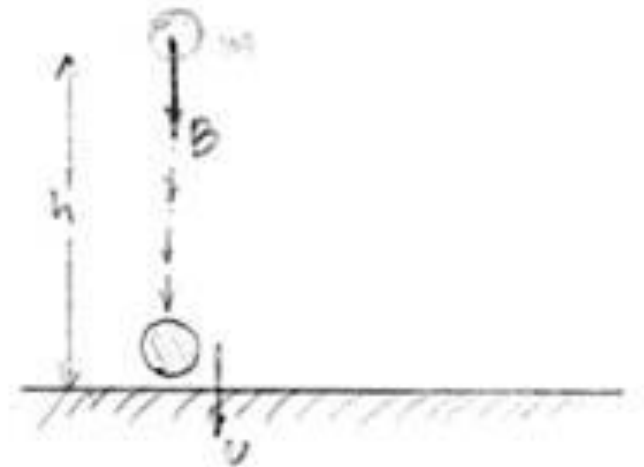
Αποδεικνύεται από τους νόμους της Δυναμικής

π.χ. στην ελεύθερη πτώση σώματος

έργο βάρους = παραγόμενη κινητική
ενέργεια

$$mgh = \frac{1}{2} m v^2 \rightarrow$$

Αρχική μηχανική ενέργεια =
= τελική μηχανική ενέργεια

Ισχύς

ισχύς = ρυθμός παραγωγής έργου

μηχανή : μετατρέπει ενέργεια από μια μορφή σε άλλη ή στην ίδια μορφή (απλή μηχανή)

$$\text{ισχύς} = W_{\omega\phi.}/t$$

μονάδα : $1\text{J/s} = 1\text{W}$ (βατ)

στις ηλεκτρικές συσκευές : ισχύς = $W_{\delta\alpha\pi.}/t$

π.χ. μπλέντερ 300W : καταναλώνει 300J ανά δευτερόλεπτο

Άλλες μονάδες ισχύος

$$1\text{kW} = 1000\text{W}$$

$$1\text{hp} = 746\text{W} \quad \text{βρετανικός ίππος}$$

$$\text{James Watt: } 1\text{hp} = 33.000\text{ft}\cdot\text{lb}/\text{min}$$

π.χ. αυτοκίνητο δίνει ισχύ 100hp

Μεγάλη μονάδα ενέργειας

1kWh κιλοβατώρα

$$P = W/t \rightarrow W = P \cdot t$$

$$\text{Αν } P = 1\text{kW} = 1000\text{W} \text{ και } t = 1\text{h} \rightarrow W = 1\text{kWh}$$